

Bevarandeplan för Natura 2000-området Alsteråns vattensystem

enligt 17 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Områdeskod: SE0330218

Områdestyp/status: Området är antaget av regeringen enligt habitatdirektivet i januari 2002

Areal: 2109 ha

Kommuner: Högsby, Mönsterås och Nybro

Ägareförhållanden: Statligt, Kommun, Svenska kyrkan, Bolag, Privat

Bevarandeplan fastställd: 2005-12-15

Bevarandesyfte: Att bevara områdets särpräglade och variationsrika vattenmiljöer som bl.a. hyser sällsynta biotoper och gör området till en viktig livsmiljö för flera hotade eller sårbara arter.

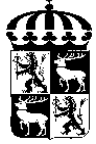
Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

1130	Estuarier	35 ha
3130	Oligo - mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder	1135 ha* (1500 ha)
3160	Dystrofa sjöar och småvatten	0 ha* (10 ha)
3210	Naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ	0 ha* (50 ha)
3260	Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor	60 ha* (10 ha)

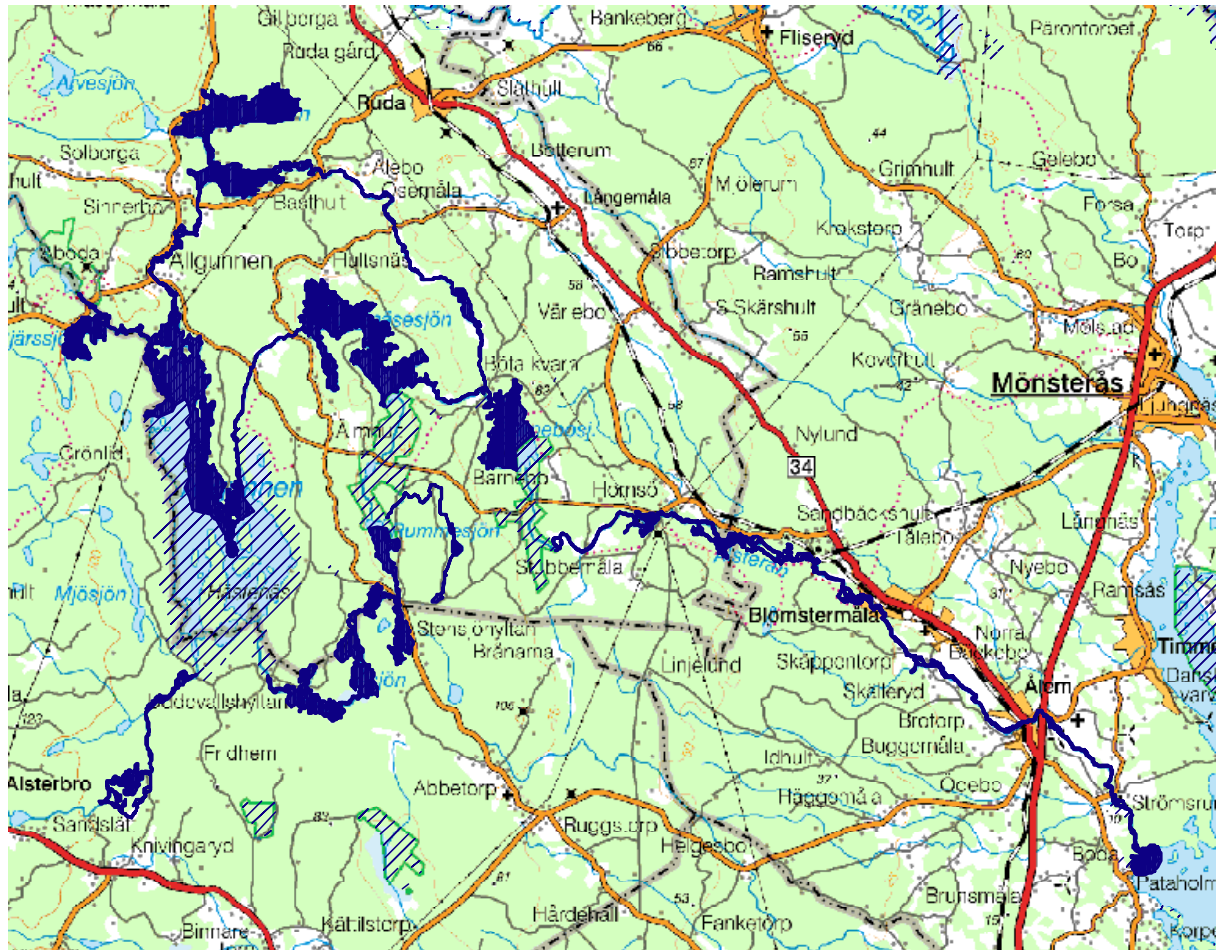
* Uppgiften är uppdaterad och skiljer sig från gällande regeringsbeslut. Arealen för gällande regeringsbeslut står inom parentes. Skillnaden beror främst av nya definitioner för naturtyperna.

Ingående arter enligt habitatdirektivet

1106	lax (<i>Salmo salar</i>)
1163	stensimpa (<i>Cottus gobio</i>)
1149	nissöga (<i>Cobitis taenia</i>)
1355	utter (<i>Lutra lutra</i>)
1383	hårklomossa (<i>Dichelyma capillaceum</i>)

Översiktskarta

(Rastrerade områden är angränsande Natura 2000-områden)

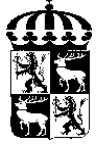
För detaljerade kartuppgifter se följande hemsida: www.naturvardsverket.se/natura2000. Man kan också vända sig till Länsstyrelsen i Kalmar.

Beskrivning av området

Med en avgränsning som innefattar själva vattenområdet (det som enligt ekonomiska kartan är vatten eller "svår sankmark" i direkt anslutning till vattnet) är samtliga de delar av Alsterån inom Kalmar län som sammanfaller med riksintresseområde för naturvården också föreslaget av regeringen som ett Natura 2000-område.

Alsteråns vattensystem i Kalmar län ansluter till följande övriga Natura 2000-områden:

SE0330036	Allgunnen
SE0330038	Getebro
SE0330105	Flasgölerum
SE0330125	Bokhultet vid Alsterån
SE0330263	Strömsrum

Alsteråns huvudfåra utgörs av naturtypen *vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor* (3260). Allgunnen är att betrakta som en *oligo - mesotrof sjö* (3130). Sinnernsjöarna (365 ha) utgörs inte av någon Natura-typ. Övriga sjöars status får klarläggas efter kommande basinventering.

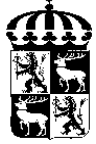
Alsteråns vattensystem (NRO08032) är utpekad som riksintresse för naturvården. Våtmarkerna vid Flaggölerum, Berkeven och öster om Hornsö ingår i den nationella myrskyddsplanen H7 (VMI-ID 05G2D04, 05G3E05, 05G3F02, 05G4D01) Ovanstående samt våtmarkerna på Hästenäs och på öarna i Allgunnen (klass 1, VMI-ID05G3C05) ingår i länets våtmarksinventering. Århult och Strömsrum ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövården i odlingslandskapet (61-39 och 61-54) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (61-26 och H6103). Ett stort antal områden i naturvårdsplanen ingår i området, däribland klass 1 områdena Allunnen, Alsterån och Stora och Lilla Sinnern.

Allgunnen är Kalmar läns näst största sjö. Det är en mångformig och representativ oligotrof sjö med artrik fiskfauna (18 arter). Största djupet är 14 meter. Terrängen är mycket flack, delvis blockig. Barrskog dominerar strändernas vegetation men hedekskog och ek-aspskog samt flera kärr ligger insprängda i skogen. Sjön är i stort sett oreglerad, dock finns en damm ungefär 1,5 kilometer nedströms Alsteråns utlopp. Allgunnens hydrologi är mycket ovanlig; på grund av den flacka topografin har Allgunnen tre utlopp. Dessa är Skureboån, Loppån och Alsterån, den sistnämnda är det största där omkring 3/4 av sjöns avrinning sker. Större delen av vattnet tar således omvägen runt den stora halvön Hästenäset och rinner på detta sätt en flera gånger längre sträcka, men egendomligt nog rinner en del vatten tvärs över Hästenäsets sydligaste del från sjöns sydvästra till dess sydöstra del. Sjön är belägen alldeles vid högsta kustlinjen (HK) och på flera ställen finns hållar med välformade isräfflor i olika riktningar. Av de förekommande fiskarterna i Allgunnen kan öring, gös och siklöja nämnas. Häckfåglar i Allgunnen är bland annat storlom och fiskgjuse. Sjön hyser det glacialrelikta kräftdjuret pungräka. Signalkräfta är inplanterad i vattensystemet.

Stora och Lilla Sinnern är utpräglade sprickdalssjöar och befinner sig i centrum av ett välutbildat ravinsystem. Stränderna är ofta bergiga och blockiga. I norr finns vidsträckta myrmarker. I söder når lövskogar och hagmarker fram till Lilla Sinnern, i övrigt omges sjön av barrskog. Bland de tiotalet fiskarter som förekommer i sjöarna kan nissöga och siklöja nämnas. De glacialrelikta kräftdjuren pungräka, taggmärla, vitmärla och *Limnocalanus macrurus* finns alla i Stora Sinnern. En av häckfåglarna är storlom.

Alsterån är ett av länets värdefullaste vattendrag. Ån har ett väl syresatt vatten och god buffertkapacitet mot försurning tack vare kalkning i många sjöar inom tillrinningsområdet. Medelvattenföringen i ån ligger på 10,9 m³/s. Alsterån utgör lek- och uppväxtområde för havsöring och lax och har en rik bottenfauna. Sträckan från Allgunnen till Sandbäckshult kantas av stora våtmarker av varierande slag. Dessa omges av löv- och artrika sumpskogar, bitvis med ett stort inslag av ask. Utmed ån finns ofta en lundartad flora med bl.a. safsa och hampflockel. Lövskogarna längs Alsterån har ett rikt fågelliv med till exempel kungsfiskare.

Vid Böta finns en sötvattenstrandäng längs norra delen av Barnebosjön. Trädskiktet utgörs av al och buskskiktet av pors. Den dominerande vegetationstypen är öppet sumpkärr, dessutom förekommer gräs-lågstarräng och pors-blåtåtelhed. Området är en av de få betade sötvattenstrandängarna

Sträckan vid Sandbäckshult karakteriseras av våtmarker med öppna mader, strandsumpskogar och strandängar. Bitvis är ån blockrik med bifurkationer och forssträckor. Den är delvis överskuggad av höga träd som ask och al. Sträckan är mångformig och ovanligt artrik. Här finns stora bestånd av safsa och i lugna vikar växer hampflockel. Kungsfiskare har häckat i området och här finns ett stationärt öringsbestånd. Ån är mellan Blomstermåla och Ålem lugnflytande, omväxlande med korta strömsträckor. Floran är rik med färgrika högrörter och safsa. Stränderna kantas av al och ask. Utter har observerats i området under 1980-talet.

Alsteråns mynningsområde, strax norr om Pataholm, inkluderar även den mindre viken Fagerängslan. Objektet är varierat i växtlighet och exponeringsförhållanden. Axslinga tycks dock dominera med inslag av borstnate, blåstång, ålnate och havsnajas. Småbåtstrafiken är livlig i anslutning till Pataholm.

För närvarande kan havsvandrande lax och havsöring vandra upp till Blomsterström. Åtgärder för att bygga vandringsväg förbi Blomsterströms samt Duveström planeras under 2005. Efter att dessa åtgärder genomförts kommer det definitiva vandringshindret för den havsvandrande fisken att vara Hornsö kraftstation, 18 km från havet. Det sammanlagda lek- och uppväxtområden för lax- och havsöring kommer då att vara 164 000 m². Stationära bestånd av öring förekommer dessutom såväl uppströms som nedströms Allgunnen.

Nissöga förekommer i Stora Sinnern. Utbredningen är i övrigt dåligt känd.

Stensimpa förekommer enligt uppgifter från elprovfisken relativt allmänt i strömmande avsnitt i hela Natura 2000-området samt dessutom i Allgunnen.

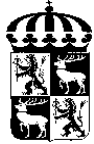
Utter förekommer i dagsläget i Allgunnenområdet, men arten verkar generellt vara inne i en spridningsfas. Det tidigare utbredningsområdet har täckt hela Alsterån och anslutande skärgård.

Hårklomossan finns känd från flera lokaler längs Alsterån från Allgunnenområdet ned till Blomstermåla. Sjön Allgunnen däremot hyser troligtvis inte arten. Kunskapen om hårklomossans utbredning utmed vattendrag och populationernas storlek är mycket bristfällig, även i vattendrag som Alsterån där det finns kända lokaler. I ett långsiktigt perspektiv skulle ett generellt skydd av strandskogar vara av stort värde för hårklomossa. Alsteråns vattensystem är, med den kunskap som nu finns, ett av sex huvudområden i landet som bör ges högsta prioritet i bevarandet av hårklomossa. (NV 2004. Åtgärdsprogram för bevarande av hårklomossa).

Allgunnenområdet med Alsterån har en stor betydelse för friluftslivet genom bad, fiske och kanotpaddling.

Alsterån – natur och kultur

Alsterån har haft en stor betydelse ur ett kulturhistoriskt perspektiv, bl a som kraftkälla för drift av kvarnar, sågar och mer industriella anläggningar. De många verksamheter som tidigare bedrivits i och vid vattendragen har avsatt många spår i landskapet, spår som har ett kulturhistoriskt värde men som idag ur ett naturvårdande perspektiv kan vara problematiska. Det gäller framför allt dammar som byggts för att nyttja vattenkraft, och som kommit att utgöra vandringshinder för fisk och annan fauna. Det gäller också rensning och rätning av vattendrag, vilka gjorts i kraftreglerande syfte, för att underlätta flottning eller i samband med dikningsföretag (markavvattning). Även

sådana rensningar har ett kulturhistoriskt värde eftersom de berättar om hur människan på olika sätt använt och nyttjat vattnet tidigare i historien.

Ur ett kulturmiljövårdande perspektiv är det viktigt att bevara spår, lämningar och miljöer som visar på vattendragens och sjöarnas kulturhistoriska betydelse. Ur ett naturvårdande perspektiv eftersträvas många gånger det motsatta, dvs man vill återställa ett vattendrag till ett ”ursprungligare, naturligare tillstånd” vilket ibland innebär en viss förstörelse av det som människan tidigare byggt upp. Det finns fler exempel på hur önskvärda åtgärder för att tillvarata kulturmiljövärden respektive naturvärden kan krocka i och vid vattendrag och sjöar, t ex anläggande av träd- och buskridåer.

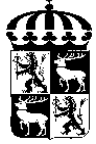
Den här bevarandeplanen har av naturliga skäl sin utgångspunkt i de biologiska bevarandevärdena. Det innebär också att det språkbruk som används härrör från etablerade terminologier inom naturvärden. Således benämns dammar m fl kultur lämningar som vandringshinder, fysiskt påverkan, problem och hot, utifrån de naturvärden som denna plan avser värna. Som läsare är det dock viktigt att komma ihåg att dessa lämningar och miljöer också har ett bevarandevärde, ur ett kulturhistoriskt perspektiv. I sammanhanget kan också nämnas att en del lämningar i och vid vatten kan vara så k fasta fornlämningar, och att de i så fall skyddas av Kulturminneslagen (2 kap.) Vid det praktiska genomförandet av denna plan är det alltså viktigt att också beakta de kulturhistoriska intresseaspekterna. Det finns goda exempel från bland annat Kalmar län som visar att det är möjligt att genomföra biotop- och fiskevårdsåtgärder på ett sätt som innebär förhållandevis små ingrepp i kulturmiljövärdena. Detta förutsätter emellertid samråd och samverkan mellan naturvärden och kulturmiljövärden. Det är i bevarandearbetet viktigt att tillvarata både naturvärden och kulturmiljövärden vid vattendrag och sjöar.

Kulturhistoria vid Alsterån

Alsterån har haft en stor betydelse ur ett kulturhistoriskt perspektiv vilket också skapat höga kulturmiljövärden i å- och sjölandskapet. Strömsrums herrgårdsmiljö i Alsteråns nedersta del är idag riksintresse för kulturmiljövärden. I riksintressebeskrivningen framförs att det medeltida godset, förekomsten av flera försvarsanläggningar, borg- och kastalruiner vid åmynningen och längre uppströms, bör ses i relation till just till åns betydelse: Sannolikt var det Alsterån som viktig transportled som föranledde ett fäste här och försvarsanläggningarna är strategiskt placerade. I ån har också fast fiske bedrivits. Några gravfält i anslutning till vattendragets nedre delar visar på fast bosättning redan under förhistorisk tid.

I historisk tid har ån varit av stor betydelse som kraftkälla och en mängd kvarnar, sågar, stampar och senare mer industriella anläggningar anlades vid ån. Under 1900-talet byggdes flera kraftstationer, och t ex Hornsö har bevarandevärden även ur ett nationellt perspektiv. Än idag präglas ålandskapet av många dammanläggningar, kvarn- och industrilämningar och i flera fall bevarade byggnader och helhetsmiljöer såsom kvarn, såg och mekanisk verkstad vid Böta. På sträckan Ålem-Hornsö finns många bevarandevärden knutna till vattnet i form av industrilämningar/-miljöer, kanalsystem, broar och fornlämningar.

I äldre tid var de naturliga slättermarkerna av central betydelse, inte minst de naturligt översvämmade maderna vid vattendragen. Än idag finns det många ägonamn som visar på Alsteråns historiska betydelse för ängsbruket såsom Storängen, Bjuggängen och Mälängen. Vid bl a Barnebosjön och Bötakvarn-området finns ännu hävdade mader och bevarade ängslador.

Till de vardagliga bestyren vid vattendrag och sjöar hör också det av kvinnor utförda arbetet med tvätt och sköljningen av tvätt. Huruvida flottning skett i Alsteråns vattensystem är inte klarlagt.

Den livliga verksamhet som tidigare ägt rum vid vattendragen har avsatt karakteristiska spår och miljöer, som alla har en historia att berätta. I området finns idag höga kulturmiljövärden med koppling till just vattnet. Alsterån har också utpekats som sk kulturvattendrag (SOU 1996:155).

Alsterån är recipient för flera kommunala avloppsreningsverk i såväl Kronobergs som Kalmar län (bl.a. Långemåla och Värlebo i Högsby kommun).

Bevarandemål

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att ingående livsmiljöer och arter skall ha en gynnsam bevarandestatus. För naturtyperna innebär detta att utbredningsområden bevaras, att viktiga strukturer och funktioner bibehålls. Dessa kan exemplifieras i lekbottnar, ståndplatser, men också naturligt översvämmade partier. Typiska arter ska också förekomma i livskraftiga populationer som bekräftelse på ett intakt ekologiskt system. För de arter som pekas ut i EU-direktiven innebär en gynnsambevarandestatus att arternas utbredning och antal inte ska minska och att deras livsmiljö är tillräckligt stor för att arterna ska kunna fortleva. För att garantera att gynnsam bevarandestatus råder har ett antal bevarandemål definierats för varje livsmiljö och art. Observera att dessa bevarandemål inte är fastlagda. På grund av kunskapsbrist saknas ibland möjlighet att fastställa specifika värden. Dessa är i sådant fall ersatta med kryss. Målen kan också komma att förändras under arbetets gång med bevarandeplanerna och kommer i vissa fall att fastställas först efter den basinventering som kommer att ske 2005-2007.

Oligo - mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder *Areal*

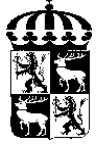
- Arealen oligo – mesotrofa sjöar (3130) ska var minst 1135 ha.

Struktur och funktion

- Total fosforhalt, pH – värde, absorbans och siktdjupet ska uppfylla minst tillståndsklass 2 (NV99).
- Siktdjupet ska vara minst 3 meter.
- Täckningsgraden av vass och flytblad ska vara högst 5 % respektive 10 %.
- Sjön ska ha naturliga eller nära nog naturliga vattenståndsvärden och ska uppfylla krav på god ekologisk status enligt vattendirektivets bedömningar.

Typiska arter

- Minst 2 typiska kärlväxtarter ska förekomma i minst 75 % av provytorna och samtliga arter ska växa ned till minst 3 meters djup. Förslag till miniminivå är att minst 2X av de typiska arterna förekommer inom varje transekt.
- Typiska fågelarter (drillsnäppa, storlom, fiskgjuse, fisktärna och silvertärna) ska häcka i området med minst XX par resp. XX par.
- De typiska fiskarterna (stensimpa, siklöja, öring) ska förekomma.

Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor

Areal

- Arealen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor ska var minst 60 hektar.

Struktur och funktion

- Undergruppen flytbladsvegetation ska ha en naturlig vegetationsstruktur på minst 95 % av arealen.
- Minst XX % av vattendragssträckorna ska ha god ytvattenstatus med avseende på artsammansättning och kemiska och fysikaliska förhållanden enligt EG:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG). (Nationellt miljö kvalitetsmål)
- Flödet vid mynningen ska inte understiga 1,5 m³/s (målet behöver preciseras).
- I de i huvudsak opåverkade vattendragssträckorna är naturliga vattenflöden och vattennivåer bibehållna och i vattendragssträckor som påverkas av reglering är vattenflöden anpassade med hänsyn till biologisk mångfald.
- Total fosforhalt, pH – värde ska uppfylla tillståndsklass 2 eller lägre (NV99).
- Bottenfaunan skall uppfylla tillståndsklass 2 eller lägre (NV99).
- Skyddszoner bestående av naturligt utvecklat träd- och buskskikt respektive obrutna kantzoner i åkerbygd ska finnas längs XX % av åsträckningen.
- Vattenlevande organismer ska ha fria naturliga vandringsvägar i vattensystemet. (Hänsyn till övriga intressen kommer att tas i varje enskilt fall i samband med eventuella åtgärder).
- Havsvandrande fisk ska nå upp till Hornsö.

Typiska arter

- Typiska fiskarter (t.ex. bäcknejonöga, färna eller elritsa) ska förekomma. Vid elprovfiske ska öringen ha en täthet på XX 0+ individer per 100m².
- Minst 2 av de typiska arterna i bottenfaunan ska förekomma i minst 50 % av provytorna.

Estuarier (mynningsområden)

Areal

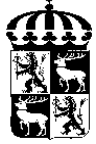
- Arealen estuariemiljö bibehålls med 35 ha.

Struktur och funktion

- Andelen vass får inte öka med mer än 10 % under 6 år.
- Den flödesnormerade transporten av totalkväve och totalfosfor skall uppfylla minst tillståndsklass 3.

Typiska arter

- Typiska fågelarter bibehåller eller ökar sina populationer.
- Typiska fiskarter bibehåller eller ökar sina populationer (havsöring, siklöja, gädda, storspigg, gärs, id, abborre, småspigg, mört, lax).
- Typiska arter för övrigt förkommande undergrupper bibehåller eller ökar sina populationer.

Mål för direktivarter

Förekommande arter enligt habitatdirektivet skall bibehålla eller öka sina populationer.

Lax

- Laxen ska vid elprovfiske ha en täthet på XX styck 0+ individer per 100m².
- Laxpopulationen ska utvecklas positivt, jämfört med tillståndet år 2001. (Nationellt mål)
- År 1997 godkände den internationella fiskerikommissionen för Östersjön (IBSFC) en särskild aktionsplan för laxen. Målsättningen med aktionsplanen är att befrämja den naturliga reproduktionen av lax så att man år 2010 når minst 50 procent av laxälvarnas naturliga produktionskapacitet. Motsvarande mål bör gälla också för Alsterån.

Nissöga samt stensimpa

- Förekomst av reproducerande bestånd inom arternas nuvarande utbredningsområde (2005).
- Aspens utbrednings- och förekomstområden liksom artens abundans i dessa får på kort sikt inte minska. På något längre sikt (inom 10-20 år) bör arten visa tydliga tecken på ökning och spridning, d.v.s. en klart förbättrad situation jämfört med dagens läge.

Utter

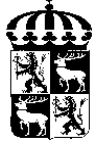
- Utter ska ha en livskraftig population och reproducera sig inom Natura 2000-området och på så vis bidra till målet för hela Sverige, som är en totalpopulation på >5 000 individer.
- Utter ska regelbundet förekomma i hela Natura 2000-området. Spår av utter (spårstämplar, spillnings eller dylikt) ska senast år 2010 årligen kunna påvisas i de delar av Natura 2000-området som före 1950 utgjort livsmiljö för arten.
- 75 % av förekommande vägövergångar med hög trafikintensitet ska till och med 2010 vara åtgärdade med avseende på utterpassager.

Hårklomossa

- Hårklomossa ska förekomma på samtliga kända lokaler.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus anger vad som gynnar Natura 2000-områdets naturvärden och vad som kan komma att krävas för att värdena skall kunna bestå under lång tid framöver. Se beskrivningar för naturtyper och arter i bilaga 1.

Vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Observera att detta endast är några exempel på faktorer som kan skada områdets värden. Att en verksamhet är listad som ett tänkbart hot innebär inte att den är förbjuden. Vissa av verksamheterna kan dock omfattas av den tillståndsplikt som gäller om det finns risk för betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området. I andra fall är inte tillståndsplikten aktuell, men behov kommer ändå att finnas att följa upp det specifika problemet eller missförhållandet. För att få närmare besked om vad som gäller i ett enskilt fall kan det vara lämpligt att ta kontakt med berörd tillsynsmyndighet som är Länsstyrelsen eller vid skogsbruksåtgärder Skogsvårdsstyrelsen.

Följer man som enskild de allmänna hänsynsregler som läggs fast i vår lagstiftning (t.ex. miljöbalken och skogsvårdslagen) eller följer god jordbrukarsed så har man fullgjort även sina grundläggande krav på hänsyn till Natura 2000-området. Med god jordbrukarsed avses i huvudsak följande områden:

- Begränsning av högsta antalet djur i ett jordbruk
- Försiktighetsmått för gödselhantering, inklusive krav på lagringskapacitet
- Spridning av gödselmedel
- Föreskrifter om andelen höst- eller vinterbevuxen mark
- Försiktighetsåtgärder vid spridning av bekämpningsmedel

För mer information om god jordbrukarsed: se Jordbruksverkets hemsida (www.sjv.se).

Specifika problem för områdets naturtyper och arter

- föroreningar; punktkällor, särskilt förorenade områden; vattenföroreningar, miljögift- och tungmetallutsläpp,
 - olycksrisk med koppling till vägar - främst väg 34, E22, dagvattenutsläpp, bräddning reningsverk
 - diffusa källor - spridning från dagvatten, vägar
- markavvattningsåtgärder, invallnings- eller omfattande rensningsföretag, rätande eller fördjupning av vattendrag,
- vattendomar som medger rätt att upprätthålla ett utseende på vattendraget och/eller rätt att utföra rensningar som missgynnar de biologiska värdena, samt vattendomar som inte längre nyttjas för sitt ursprungliga syfte och som har negativ påverkan på vattendragen,
- avsaknad av skyddszoner (träd- och buskbårder) längs vattendragen framför allt i jordbruksbygder men även i skogslandskapet (näringstillförsel, närsaltfilter, ståndplatser för fisk, skugga mot för höga temperaturer m.m.).

(Se vidare Länsstyrelsens informationsblad: Rensning av träd och vegetation i vattendrag – allmänna rekommendationer, http://www.h.lst.se/h/amnen/Natur/skyddad_natur/natura2000/)

- kanotning och annat organiserat friluftsliv: störning av fågellivet, lokalt slitage på strandmiljöer osv.

Problembild utter

- olycksrisk till följd av biltrafiken, särskilt stor risk vid broar utan faunapassager,
- drunkning i fiskeredskap samt fångst i olämpligt utformade eller placerade fällor.

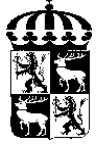
Verksamheter m.m. som generellt kan påverka naturtyperna och arterna negativt

- vattenreglering, andra förändringar i vattenföringen,
- vandringshinder i form av dammbyggnationer eller felaktigt placerade vägtrummor,
- onaturlig vattengrumling, rensning av åfåran och tillrinnande diken, muddringsåtgärder,
- spridning av gifter eller gödselmedel,
- övergödning (eutrofiering),
- försurning,
- kalkning av naturligt sura miljöer,
- fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till sjöns naturliga produktionsförmåga,
- utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering,
- skogsbruksåtgärder
 - avverkning av såväl träridåer vid vattendrag som skogsområdena i anslutning till ån samt liknande åtgärder som innebär minskad beskuggning av vattendraget.
 - markberedning i direkt anslutning till ån
 - anläggande av drivningsvägar och skogsbilvägar i närheten av vattendrag, körning i vattendrag
 - ökad andel barrträd i avrinningsområdet
- exploatering av strandområdet: byggande av bostäder, vägar/järnvägar, skogsbilvägar, broar, vägtrummor och andra anläggningar
- vattenuttag, bevattning av grödor under låglödesperioder innebärande risk för uttorkning, förhöjda vattentemperaturer och syrgasbrist.
- båttrafik (orsakar utsläpp av miljögifter samt svall och turbulens i grunda vattenområden).

Bevarandeåtgärder med tidplan

Gällande regler och bevarandeåtgärder i övrigt:

- Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och naturvårdsförvaltning av området.
- Inom Alsteråns vattensystem har följande delområden har avsatts som naturreservat: Vikroken, Allgunnen, Bokhultet, Getebro, Bokhultet, och Flaggölerum.
- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd 200 m för Allgunnen, Barnebosjön, Bjarssjön, Kleven, Kvillen, Stora och Lilla Sinnern samt Hultnäsesjön och Alsterån 100 m (ut i vattnet och inåt land). Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden till exempel uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller till exempel för byggnader som behövs för jordbruket, skogsbruket, fisket eller verksamheter till vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken.
- Landskapsbildsskydd 200 m för Allgunnen, Bruddesjön, Barnebosjön, Bjarssjön, Kleven, Kvillen, Stora Sinnern och Hultnäsesjön, 100 m för Mjösjön, Stensjön och Åsjön. Ett

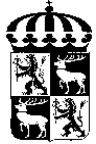

större område kring Lilla Sinnern har landskapsbildsskydd. Landskapsbildsskydd kunde före 1975 fastställas enligt 19 § naturvårdslagen. Vissa verksamheter inom dessa områden kräver länsstyrelsens tillstånd. Syftet med tillståndsprövningen är att bevaka att områden med höga landskapsvärden bevaras.

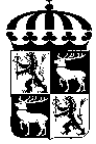
- Markavvattning är generellt förbjudet i Kalmar län (11 kap 13-14 §§ miljöbalken).
- Bestämmelser om fisket av lax finns i föreskrift från Fiskeriverket. Fiske efter lax och öring är förbjudet under tiden 1 oktober t.o.m. den 31 december i vattendrag som mynnar i Östersjön. Vid mynningen gäller under samma tid förbud mot allt fiske, med undantag för sådana ålfisken som utövas med stöd av enskild fiskerätt.
- Hornsö kronopark har av markägaren Sveaskog avsatts som ekopark. De brandpräglade skogarna i Alsteråns omgivning har sin höga biologiska mångfald främst knuten till det vedlevande djurlivet är den huvudsakliga bevarandenaspekten, men även hänsyn till de vattenanknutna miljöerna lyfts fram. En ekopark är ett större sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden och naturvårdsambitioner, där minst 50% av den produktiva skogsmarken används som naturvårdsareal. I ekoparkerna styr de ekologiska värdena över de ekonomiska.
- Mönsterås kommun infiltrerar vatten från ån för dricksvattenförsörjning

Förslag till bevarandeåtgärder för Alsteråns vattensystem:

- Natura 2000-området berörs av planerade eller fastställda åtgärdsprogram för nissöga, hårklomossa, flodkräfta. Åtgärdsprogram förordar konkreta och specifika åtgärder för skydd och bevarande av särskilt hotade arter och livsmiljöer. Hänsyn bör tas till dessa och i de fall de ännu inte är färdigställda kan en eventuell revidering av bevarandeplanen bli aktuell.
- För de delar av Natura 2000-området som är naturreservat finns fastlagda skötselplaner med bevarandeåtgärder som bör följas. Översyn och revidering av gällande beslut och skötselplaner måste göras i den mån dessa saknar eller behöver kompletteras med uppföljningsbara bevarandemål för utpekade naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.
- Utredning av behovet av ytterligare områdesskydd (naturreservat, biotopskyddsområden) eller naturvårdsavtal för särskilt skyddsvärda vatten- eller strandmiljöer.
- Som ett led i att uppnå av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmål diskuteras att införa generellt biotopskydd (Naturvårdsverket 2002) för en rad olika vattenmiljöer. Flera av dessa är representerade i åsystemet vilket skulle betyda att flera områden kan komma att omfattas av generellt biotopskydd. För närvarande utreds frågan och beslut av regeringen beräknas under 2005. I ett långsiktigt perspektiv skulle exempelvis ett generellt skydd av strandskog vara av stort värde för hårklomossan.
- Pågående kalkningsinsatser i vattensystemet bör fortsätta så länge som försurningssituationen kräver detta.
- Översyn av naturvårdshänsynen i gällande vattendomar. Ansvarig: Länsstyrelsen.

- Biologisk återställning (se även berörda åtgärdsprogram för hotade arter)
(Medel: Fiskeriverkets fiskevårdsmedel, biologisk återställning/kalkningsverksamheten, Skogsvårdsstyrelsens NOKÅS-bidrag för vattenvårdande åtgärder)
- Biotopvård i vattendrag
 - Restaurering av lek- och uppväxtområden för lax och öring, utplacering av stenar i rensade avsnitt, anläggande av nya lekbottnar för fisk. Tidplan: XX
 - Analys av behovet av anläggande av kantzoner där såna saknas eller är undermåliga Jfr biotopkarteringen. Tidplan: XX
 - Analys av behovet av åtgärder för tillskapande av mer död ved i vattenmiljöerna. Jfr biotopkarteringen. Tidplan: XX
 - Restaurering och anläggande av våtmarker
 - Analys av var insatser bör göras.
 - Styrning av miljöstödet för anläggande av våtmarker (hänsyn bl.a. till historiska förhållanden).
 - Riktade informationsinsatser till markägare med goda förutsättningar för anläggande av effektiva våtmarker (med avseende bl.a. på hög näringsbelastning).
 - Åtgärder vid vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer
En långsiktig målsättning innebär att havsvandrande fisk på sikt ska kunna återbesätta sina ursprungliga utbredningsområden upp till Hornsö.
 - Vandringsväg anläggs förbi Blomsterströms samt Duveström. Tidplan: 2005.
 - Generellt finns behov av åtgärder för att säkra även smoltnedvandringen, dvs. möjligheten för lax och öring att nå havet utan betydande förluster vid kraftstationer.
 - Faunapassager
 - Vägövergångar med hög trafikintensitet ska åtgärdas med avseende på utterpassager.
 - Vid nyanläggning av väg eller broar samt vid mer omfattande reparationer av broar ska faunapassager anläggas eller rätt placerade vägtrummor användas där vägen korsar vattendraget.
- Övrigt
Tidplan: löpande om inte annat anges.
 - Riktade informationsinsatser till markägare med särskilt höga naturvärden.
 - Riktade informationsinsatser för bättre hänsynstagande i skyddszoner mot vattendrag såväl i jord- som skogsbruket.
 - Information till allmänhet och aktörer inom mark- och vattenanvändningen om vattenknutna naturvärden (skyddszoner m.m.). Se t.ex. Skogsstyrelsens broschyr ”Skogsbruk vid vatten”.

- Framtagande av skogsbruksplaner med vattenvårdsinriktning. Gröna skogsbruksplaner, skogscertifiering eller frivilliga avsättningar kan vara ändamålsenliga bevarandeåtgärder för skogsfastigheter uppströms och i anslutning till Natura 2000-området.
- Riktade informationsinsatser mot användandet av fällor och fiskeredskap som kan döda utter.
- Noggrann inventering för att avgränsa de mest värdefulla områdena i vattensystemet med avseende på hårklomossa. (enligt åtgärdsprogram för arten). Tidplan: 2005.

Nuvarande bevarandestatus

Samtliga Natura 2000-områden kommer att basinventeras under 2005-2007. Detaljerade uppgifter kring bevarandetillståndet inväntar resultaten från denna basinventering.

	Bevarandestatus
<u>Naturtyper</u>	
Estuarier	x
Oligo - mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder	x
Dystrofa sjöar och småvatten	x
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor	x
<u>Arter</u>	x
lax	x
nissöga	x
stensimpa	x
utter	x
hårklomossa	x

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning sker i den samordnade recipientkontrollen. Avsnittet kommer att kompletteras senare.

Referenser

ArtDatabanken. Faktablad för rödlistade arter. www.artdata.slu.se

Fiskeriverket. Fiskeriverkets provfiskedatabaser. www.fiskeriverket.se/index2.htm

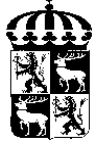
Forslund, M (red). 1997. *Natur i Östra Småland. Naturvårdsprogram för Kalmar län*. Länsstyrelsen i Kalmar län.

Jordbruksverket. God jordbrukarsed. Ett måste för alla jordbrukare. www.sjv.se

Länsstyrelsen i Kalmar län. Naturvårdens riksintressen, Kalmar läns fastland. Meddelande 1989:06.

Uppdaterade versioner finns på Länsstyrelsens hemsida: www.h.lst.se Riksintressebeskrivning N32

Länsstyrelsen i Kalmar län. 2000. Biotopkartering Alsterån 2000. Meddelande 2001:7.

Länstyrelsen i Kalmar län. 2005. Rensning av träd och vegetation i vattendrag – allmänna rekommendationer. Informationsblad 2005-06-21.

www.h.lst.se/h/amnen/Natur/skyddad_natur/natura2000/

Länstyrelsen i Kalmar län, Skötselplaner för naturreservat.

Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se (länka vidare till Natur och naturvård, Natura 2000)

Naturvårdsverket. Sveriges Natura 2000-områden. Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se/natura2000

Naturvårdsverket. 1999. Bedömningsgrunder för miljökvalitet. Sjöar och vattendrag. Rapport 4913 Stockholm.

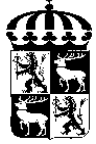
Naturvårdsverket. 2002. Biotopskydd för vattenanknutna biotoper – ett regeringsuppdrag. NV rapport 5262.

Naturvårdsverket. 2004. Åtgärdsprogram för bevarande av hårklomossa. NV Rapport 5402

Skogsstyrelsen. 2000. Skogsbruk vid vatten - Grönare Skog. Skogsstyrelsens förlag.

Sveaskog. Ekopark Hornsö. Sveaskogs hemsida: www.sveaskog.se

Åmansboken, Ekologgruppen i Landskrona AB, utgiven av Saxån-Braåns vattenvårdskommitté, 2004.

Bilaga 1

Beskrivning av naturtyper

1130 Estuarier

Flod- och åmynningar med bräckt vatten, där sött vatten från vattendraget blandas med det salta havsvattnet. Minskad strömhastighet bidrar till en ansamling av finare sediment som ofta formas till ett delta. I Östersjön har dessa flodmynningar en frodig vegetation på grunt vatten samt flytbladsvegetation och vassar. Här finns både brack- och sötvattensarter. Estuarier utgör tillsammans med angränsande marker en ekologisk helhet och är viktiga reproduktionslokaler för fiskar och häckningslokaler för fåglar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

God vattenkvalitet. Ingen övergödning.

Varierande salthalt. Förekomst av både brack- och sötvattensarter.

Naturligt vattenflöde.

Ständigt pågående deltabildning där så är relevant.

3130 Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder

Näringsfattiga eller svagt näringsrika sjöar med förekomst av flacka, ibland betespräglade, stränderna och grunda bottenar. Vegetationen består av akvatiska arter som strandpryl och braxengräs samt av annueller på blottlagda strandzoner.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Naturliga vattenståndsfluktuationer och hydrologi.

Naturlig artsammansättning och naturliga populationsstorlekar av de typiska arterna.

Naturliga omgivningar med strandvåtmarker, strandskog eller extensivt jordbruk.

Upprätthållande av eventuellt förekommande strandbete eller återupptagen nyligen upphörd betesdrift.

Naturligt näringsfattigt eller svagt näringsrikt och relativt klart vatten med låg grad av antropogen belastning avseende bl a humus, försurande ämnen, partiklar (grumlande ämnen), näringsämnen och miljögifter.

Viktiga funktioner och strukturer:

Naturligt stora vattenståndsfluktuationerna, ishyvling, strandbete

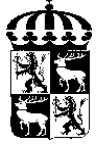
Periodvis blottlagda stränder med annuell vegetation. Kortsnittsvegetation (t ex notblomster, strandpryl, braxengräs, klotgräs) förekommer på sjöbotten.

Positivt för upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus är också om:

vandringsvägarna i anslutande vattensystem är fria (inga antropogena vandringshinder).

3160 Dystrofa sjöar och småvatten

Naturliga sjöar och vattensamlingar med av torv eller humussyror brunfärgat vatten. Sjöarna omges i regel av gungflyn med såväl vertikal som horisontell torvtillväxt och med en zonering i vegetationen. Sjöarna har ett lågt pH, ofta pH 3-6.

Karaktärsarter: Dvärgbläddra, vitag, gäddnate, brunag, dvärgigelknopp, vitmossor, vit näckros, nordnäckros, flaskstarr, trådstarr, sileshår-arter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Naturliga omgivningar med intakta strandvåtmarker och strandskog.

Bibehållna eller förbättrade förhållande avseende vattenståndsfluktuationer och hydrologi.

Naturlig artsammansättning och naturliga populationsstorlekar.

Naturligt näringsfattigt och humusrikt, svagt surt vatten med låg grad av antropogen belastning.

Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor

Utgörs av små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs och bergslandskap. Naturliga vattenståndsvariationer och skiftande vattendynamik skapar en variation av strandmiljöer och bottenar med förutsättningar för hög biologisk mångfald.

Vattendragen har en vegetation med inslag av flytblads, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor. Vattendragen får ej vara övergödda. Naturtypen kan delas upp i två undergrupper, en ”flytbladstyp” och en ”mosstyp”. Naturtypen karaktäriseras av växtarterna: Grodmöja, sköldmöja, hårslinga, vattenmöja, hårsärv, rostnate, lånkeväxter, slingeväxter, nateväxter och stor näckmossa.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden. I sedan tidigare påverkade vattendrag är bibehållna eller förbättrade förhållanden avseende vattenföring och flödesdynamik av stor betydelse.

Oreglerad vattenföring upprätthåller en stor variation gällande botten substrat, vegetation och strandstrukturer och därmed förutsättningar för naturligt förekommande arter.

Strandzoner med naturliga erosions- och sedimentationsprocesser.

Negativ påverkan från tidigare och befintliga regleringar minimeras.

En minimerad påverkan av dämmen och andra vandringshinder, kanalisering, invallning, flottledsrensning och återkommande maskinell rensning av sediment och vegetation. Negativ påverkan från tidigare ingrepp minimeras. Vandringsväg vid eller förbi fördämningar etc.

Naturliga eller hävdbebyggade omgivningar med strandskog/svämskog, våtmarker och mader. Strandskogen är viktig för beskuggning av strandnära partier och för tillgången på substrat i form av nedfallande material, stambaser, socklar och död ved i eller i anslutning till vattendraget – fungerande buffertzoner.

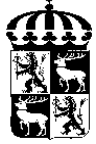
God vattenkvalitet – relativt näringsfattigt i avrinningsområdets övre delar, näringsrikare i de nedre delarna. Låg grad av antropogen belastning avseende försurande ämnen, näringsämnen, miljögifter och partiklar (grumlade ämnen).

Fria vandringsvägar i anslutande vattensystem. Naturlig artsammansättning och populationsstorlekar utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar.

Beskrivning av arter

Lax (*Salmo salar*)

Laxens utpräglade heminstinkt gör att varje laxförande vattendrag hyser en eller flera genetiskt särpräglade populationer som är anpassade till den lokala miljön genom naturlig selektion. De sydligaste laxvattendragen är genom sitt klimatiska läge och näringsrikare vatten betydligt mer produktiva än Norrlandsvattendragen. Laxen lekvandrar från sina uppväxtområden i havet under

våren till tidiga hösten. Den uppsöker med stor precision sin hemälv; vandrar under sommaren - hösten upp till lek- och uppväxtområdena där leken sker i snabbt rinnande vatten under oktober - november. Honan gräver ned den befruktade rommen i bottenmaterialet där den kläcks följande vår. I de sydsvenska laxälvarna vistas ungarna vanligen 1-2 år på uppväxtområdena. De unga laxarna äter snäckor, musslor, märlor och fiskrom samt insekter i vattnet och i luften. Efter att ha nått älvmyningen äter de huvudsakligen kräftdjur, men även småfisk. I havet fångas bl.a. sill, skarpsill, strömming, tobis och spigg. Under uppvandringen intas normalt ingen föda.

Ekologiska krav - förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Laxen måste ha tillgång till vattendrag där ut- och uppvandring inte hindras och i dessa vattendrag måste dessutom lämpliga lek- och uppväxtområden finnas. Tillräckligt god vattenkvalitet krävs beträffande pH, miljögifter och närsalter, både i vattendragen och i havet.

Nissöga (*Cobitis taenia*)

De svenska nissögonen lever på sand- eller mjukbottnar på grunt vatten i sjöar och lugna delar av rinnande vatten. Lämpliga bottenar är viktiga för nissögat som utnyttjar botten för att gömma sig från rovfisk och för att inta föda. Födan utgörs särskilt av ryggradslösa djur som silas ut ur bottenstrukturer eller plockas från botten, men även av detritus av viss partikelstorlek. Arten är skymningsaktiv och söker då föda på botten, men uppehåller sig dagtid nedgrävd i bottenstrukturer. Leken sker i maj-juni och äggen läggs på botten eller inne bland vegetationen.

Ekologiska krav - förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Förekomst av lämpliga sand- eller mjukbottnar på grunt vatten i sjöar och lugna delar av rinnande vatten.

Stensimpa (*Cottus gobio*)

Stensimpan lever stationärt under stenar och grus på grunt vatten i sjöar, älvar, bäckar och i bräckt vatten. Födan utgörs av dagsländor och mygglarver, maskar och kräftdjur. En viss spridning kan förutsättas ske när olika vattensystem står i kontakt med varandra. Spridning kan även ske in i olika vattensystem via Östersjöns kuster.

Ekologiska krav - förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

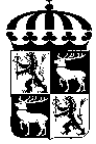
Stensimpan kräver klara och syrerika vatten. Stensimpan är inte hotad i Sverige. Lokalt kan emellertid bestånd slås ut till följd av försurning.

Utter (*Lutra lutra*)

Uttern lever vid vatten som erbjuder riklig tillgång på lättfångad föda året runt och som har tillgång till platser där uttern kan vila ostört, föda upp ungar etc. Vintertid är den beroende av strömmande vatten som ger möjlighet till näringsfångst om sjöarna blir islagda. För ett livskraftigt bestånd av utter krävs stora områden med mer eller mindre sammanhängande vattensystem.

Ekologiska krav - förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Stora områden med näringsrika vatten, fria från PCB och andra miljögifter. Strömmande partier som ger isfria vatten vintertid. Störningsfria platser med skyddande vegetation för vila och uppfödning av ungar. Minimering av risker för bifångst vid fälljakt eller fiske samt för trafikdöd.

Bilaga 2. Rödlistade arter (listan är inte komplett)

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
FISKAR		
ål	<i>Anguilla anguilla</i>	CR
FÅGEL		
kungsfiskare	<i>Alcedo atthis</i>	VU
DÄGGDJUR		
utter*	<i>Lutra lutra</i>	VU

* =Åtgärdsprogram för arten finns/planeras Rödlistekategorier: RE - Försvunnen
CR - Akut hotad
EN - Starkt hotad
VU - Sårbar
NT - Missgynnad
DD - Kunskapsbrist

Bilaga 3. Förekommande arter enligt fågeldirektivet

Artkod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
A094	fiskgjuse	<i>Pandion haliaetus</i>
A193	fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>
A075	havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>
A229	kungsfiskare	<i>Alcedo atthis</i>